

TARP DANGAUS
IR DŽIAUGSMO

JAMES MARTIN, S.J.

KATALIKŲ
PASAULIO
LEIDINIAI

Turiny

Ižanga	Per didelis linksmumas	9
Pirmas skyrius	Pats tikriausias ženklas <i>Džiaugsmas ir dvasinis gyvenimas</i>	21
Antras skyrius	Kodėl toks nuliūdes? <i>Trumpas, bet šimtu procentų tikslus istorinis religinio rimtumo ištyrimas</i>	43
	Džiaugsmo studija: 65 psalmė	79
Trečias skyrius	Džiaugsmas yra Dievo dovana <i>Humoras ir šventieji</i>	87
Ketvirtas skyrius	Laimė patraukia <i>11½ rimtų priežasčių geram humorui</i>	107

Penktas skyrius	Aš pabudau <i>Kaip pašaukimas, tarnystė ir meilė gali vesti į džiaugsmą</i>	143
	Džiaugsmo studija: Marijos apsilankymas pas Elzbieta	158
Šeštas skyrius	Juokas bažnyčioje <i>Kaip atgauti linksnumą tikinčiųjų bendruomenėje</i>	167
Septintas skyrius	Nesu linksmuolis, ir mano gyvenimas sumautas <i>Apie sunkiausių džiugaus gyvenimo iššūkius</i>	199
Aštuntas skyrius	Dievas man atnešė juoką <i>Kaip atrasti džiaugsmą savo dvasiniame gyvenime</i>	221
	Džiaugsmo studija: pirmasis laiškas tesalonikiečiams	242
Devintas skyrius	Visuomet džiaukitės! <i>Kaip papildyti savo maldą džiaugsmu, humoru, juoku?</i>	249
Išvada	Ruoškitės dangui	267
	Tolesniam tyrinėjimui	269
	Padėka	275
	Apie autorių	277

Trečias skyrius

Džiaugsmas yra Dievo dovana

Humoras ir šventieji

NORS KAI KURIE TIKINTIEJI yra baisiai rimti, daugelis šventųjų tokie nebuvo. Dauguma šventų vyrų ir moterų buvo tokie, kad kitiems norėjosi būti šalia jų. (Kaip kitaip jie būtų įsteigę visus religinius ordinus?) Apskritai mes norime būti šalia žmonių, turinčių humoro jausmą. Daugelio šventųjų gyvenime matomas nuolatinis džiaugsmas, humoras ir juokas paneigia rūstaus, prislėgto, niurzgaus šventojo stereotipą.

Tradiciškai krikščionys šventuosius supranta dvejopai: kaip globėją ir kaip kelionės draugą. Globėjo modelis mūsų laikais galbūt pažįstamas daugumai žmonių. Krikščionys, ypač katalikai, prašo šventųjų pagalbos, jų maldų danguje, visai taip pat, kaip būtų prašoma draugo maldų Žemėje. Daugelis katalikų dažnai prašo kokio nors šventojo maldų – vadinamojo „užtarimo“⁶⁹.

⁶⁹ Būna rimtų priežasčių melsti šventojo užtarimo: kančia, liga, neviltis. Tačiau esama ir linksmų maldų prašant smulkesnių poreikių patenkinimo. Ieškodamas vietos pasistatyti automobiliui, mano draugas sukalba maldą

Tačiau ankstyvojoje Bažnyčioje buvo labiau paplitęs ir didžiausią įtaką mano paties gyvenime darė kitas modelis – šventojo laikymas savo draugu. Šventasis matomas kaip kelionės bendras kelyje pas Dievą; šventasis rodo sektiną krikščioniško gyvenimo pavyzdį ir šitaip mums pagelbsti. Kitaip tariant, šventieji mums atstoja sektinus pavyzdžius. Jie mums tampa pavyzdžiu, nes ne tik gyveno džiaugsmingą, juoko kupiną gyvenimą, bet dažnai ir priešinosi religiją užkrečiančiam mirtinam rimtumui.

Šv. Teresė Avilietė, XVI a. vienuolė karmelitė, pati pasisakė prieš tokį mirtinai rimtą katalikiškumą. „Liūdna vienuolė yra prasta vienuolė, – sakė ji. – Aš labiau bijau vienos nelaimingos sesers negu minios piktųjų dvasių <...>. Kas atsitiks, jei slėpsime tą mažą savo humoro jausmą? Tegu kiekviena mūsų nuolankiai jį panaudoja kitiems pradžiuginti.“ Moteris, kurią Katalikų Bažnyčia pavadino Bažnyčios daktare, iškili tikėjimo mokytoja, rekomenduoja humoro jausmą.

Iš šv. Teresės, protingos, gabios, valingos moters, raštų liejasi humoras. Pirmoji jos autobiografijos eilutė garsėja linksnumu. Autobiografiją ji pradeda taip: „Mano tėvai buvo dori ir dievobaimingi, <...> tad turėjau geras sąlygas dorai gyventi, jei tik pati nebūčiau buvusi tokia bloga.“⁷⁰ Kitoje vietoje po gana ilgo maldos apibūdinimo Teresė rašo: „Manau, kad suprantamai paaiškinau, o gal tik sau pačiai.“⁷¹ Šia žavingai save sumenkinančia pastaba autorė akimirksniu pažadina skaitytojų

šv. Pranciškai Ksaverai Kabrini, kuri XX amžiaus pradžioje darbavosi Niujorke, padėdama italų imigrantams. Matyt, Niujorke praleistas laikas verčia ją užjausti kiekvienią, ieškančią vietos stovėjimo aikštelėje. Malda tokia: „Motina Kabrini, motina Kabrini, prašau, rask vietą mažam mano automobiliui.“

⁷⁰ Jėzaus Teresė Avilietė, *Gyvenimas jos pačios aprašytas*. Kaunas: Judex, 1998, p. 6 (vert. past.).

⁷¹ Ten pat, p. 76.

simpatiją ir draugiškumą. Savo raštuose ji dažnai kreipiasi į Dievą familiaria, net žaisminga kalba.⁷² Viena garsiausių jos eilučių, nors tikriausiai neautentiška, taip pat yra labai gera: „Nuo niūrių maldu ir šventųjų surūgusiais veidais, gerasis Viešpatie, gelbėk mus.“⁷³

Šventųjų laimė kyla iš artumo Dievui ir požiūrio į gyvenimą, kurį suteikė jų tikėjimas. Paprastai jie būna įgyvendinę savo širdingą troškimą sekti Dievu, todėl randa džiaugsmą. „Prašau nesakyti, kad į vienuolyną mane atvijo koks nors didelis sielvartas“, – sakė šv. Katerina Dreksel (Katharine Drexel) iš Filadelfijos, atidavusi paveldėtus turtus įsteigti vienuolių ordiniui, kuris tarnautų juodaodžiams ir Amerikos čiabuviams. – Tai nesąmonė. Aš esu, ir visada buvau, viena laimingiausių moterų pasaulyje.“

Kai pirmąsyk pradėjau skaityti šventųjų gyvenimus, labiausiai mane nustebino dažni pasakojimai apie jų linksmumą, žaismingumą arba tiesiog džiaugsmo pojūtį. Skaitydami apie šiuolaikinių šventųjų gyvenimą, pamatysite ne niūrų ir prislėgtą, bet gyva dvasia palaimintą asmenį. Net tie šventieji, kurie tradiciškai laikyti per daug dievobaimingais, dažnai nustebina nuostabiu *joie de vivre*.

Šv. Ignacas Lojola, dažnai apibūdinamas kaip griežtas asketas, linksmindavo liūdnius jėzuitus baskų tautiniais šokiais.

⁷² Susan M. Garthwaite, šventosios „žaismingą Dievo erziniimą“ mini straipsnyje „Šv. Teresės Ávilietės humoras *Gyvenime*“ („The Humor of St. Teresa of Ávila in *The Life*“), paskelbtame *Spiritual Life* (Spring 2009).

⁷³ Tai viena garsiausių šv. Teresės citatų, ji aptinkama daugelyje populiarių knygų apie jos dvasingumą, taip pat internete. Tik viena problema – panašu, kad niekur Teresės raštuose jos nėra. Mokslininkas ir šv. Teresės darbų vertėjas Kieranas Kavanaughas man sakė negalįs rasti šios citatos jokiuose jos raštuose, nors nurodė man kitų vietų, kur ji kalba apie džiaugsmą ir linksmumą dvasiniame gyvenime. „Tai nereiškia, kad ji to nesakė, – kalbėjo jis man, – tik tiek, kad tai neužrašyta.“ Šiaip ar taip, maldelė puiki.

Šv. Bernadeta Subiru, garsi XIX a. regėtoja (jos Švč. Mergelės Marijos vizijos Prancūzijos mieste Lurde įkvėpė knygą ir filmą „Bernadetos giesmė“ („The Song of Bernadette“)), ir skulptūrose, ir portretuose paprastai vaizduojama liūdno veido. Galbūt dėl to meto papročių net fotografijose ji atrodo nesišypsanti dorovės sergėtoja. Tačiau buvusios ganytojos biografija atskleidžia šią šventąją buvus žavią, praktišką moterį su puikiu humoro jausmu. Gyvenimui einant į pabaigą, kęsdama mirtiną ligą, ji ėmėsi siuvinėti, ir ypač mėgo širdies formos raštus. Vieną dieną ji pajuokavo: „Jei kas nors tau sakys, kad aš neturiu širdies, pasakyk, kad darau jas visą dieną!“

Humoras atrodo esąs beveik būtina šventumo sąlyga. Šventieji gebėjo būti toliaregiai, buvo greitai pasijuokti iš gyvenime pasitaikančio absurdo (ir iš savęs) ir visada pasikliovė Dievu. Didžioji dalis šių vyrų ir moterų pasižymėjo nepaprasta savi-mone, dažnas jų gyvenime susidūrė su dideliais sunkumais, patyrė dramatišką atsivertimą (padėjusį realiai suvokti savo pačių ydas ir silpnybes) ir bendravo su daug kentėjusiais žmonėmis. Tad šventieji turėjo blaivų požiūrį į gyvenimą: į rimtus dalykus žiūrėjo rimtai, į ne tokius rimtus – ne taip rimtai. Apskritai sveikas jų požiūris vedė į sveiką humoro jausmą.

Un saint triste est un triste saint.

(Liūdintis šventasis yra liūdnas šventasis.)

ŠV. PRANCIŠKUS SALEZAS

Kodėl dažniausiai šventieji įsivaizduojami kaip niurzgūs ar bent jau pernelyg rimti? Na, jei galvojame, kad Jėzus neturėjo humoro jausmo, jei iš krikščioniškos tradicijos išrauta daug natūralaus jos linksmumo ir jei „tikra“ religija privalo būti rimta, tuomet nenuostabu, kad šventieji, krikščioniško

gyvenimo pavyzdžiai *par excellence*⁷⁴, vaizduojami kaip visų rimčiausi krikščionys. Trumpai tariant, jei religija privalo būti niūri, tuomet ir šventieji privalo būti vaizduojami kaip niūriausi iš visų vyrų ir moterų.

Pažvelkite į daugybę šventuosius vaizduojančių marmuro skulptūrų, vitražų ir mozaikų: ar galite rasti nors vieną, kuris atrodo linksmas nusiteikęs? Paprastai jie būna sudėję rankas, nuleidę žemyn akis ir niaurios veido išraiškos. Arba vaizduojami pamaldžiai spoksantys dangop, nutolę nuo šio pasaulio tuštybių. Kiek teko matyti šventųjų statulų įvairiausiose pasaulio bažnyčiose, nė viena nevaizdavo besišypsancio šventojo. Retkarčiais pasitaiko, kad šypsosi Marija ir angelai,⁷⁵ bet šventieji – niekada.

Tokia pozicija labai reikšminga krikščionims. Bažnyčiose vyraujantys atšiauriai atrodančių šventųjų vaizdiniai daro įtaką tam, kaip mes suprantame šventuosius, kaip suprantame šventumą, taigi ir kaip suprantame Dievą.

Istoriškai švento humoro vertė galėjo būti sumenkinta ir dėl dar vienos priežasties: galbūt mes norime, sąmoningai ar nesąmoningai, kad šventieji būtų kitokie nei mes patys. Mus traukia bet kurios tradicijos šventuosius ir dvasinius mokytojus atitolinti nuo mūsų pačių gyvenimo, nes šitai leidžia, tam tikra prasme, išsisukti nuo atsakomybės. Šitaip lengviau. Jei įsivaizduojame juos visai kitokius nei patys, tuomet jų gyvenimas nedaug reikalauja iš mūsų gyvenimo. Šventieji mums yra „kitokie“ – įsivaizduojame juos visada apdovanotus vaisinga malda, niekada neturinčius jokių abejonių dėl Dievo egzistavimo ir baisiai rimtus – vadinasi, beveik visiškai atsiejame

⁷⁴ Pranc. – patys geriausi (vert. past.).

⁷⁵ Įsidėmėtinas pavyzdys yra žavingas „Besišypsantis angelas“ ant Reimso katedros fasado Prancūzijoje.

jų gyvenimą nuo mūsiškio. Jų meilės ir tarnystės pavyzdžiai nustoja būti mums aktualūs, todėl galime laikyti juos niekuo daugiau, kaip tik dvasine keistenybe. Tam tikra prasme tai šventųjų dehumanizacija.

Tačiau atidžiau skaitydami šventųjų gyvenimus suprasime, kad jie buvo į mus labai panašūs – taip pat ir savo humoro jausmu bei žaismingumu. Iš tikrųjų, dėl savo didelio šventumo, požiūrio į gyvenimą, tikėjimo į Dievą ir absurdiškų gyvenimo dalykų vertinimo kai kurie šventieji garsėja savo sąmojingumu.

PASAKOJIMAI APIE AKIVAIZDŲ šventųjų humorą siekia ankstyvųjų Romos kankinių laikus – t. y. pačias ankstyviausias Bažnyčios dienas. III amžiuje šv. Laurynas, kuris buvo mirtinai kepinamas virš karštų anglių ant grotelių, savo egzekutoriams sušuko (tobula lotynų kalba!): „Šita pusė gatava. Apverskite mane ir krimstelėkite.“ IV amžiuje šv. Augustinas iš Hipono šelmiškai meldėsi: „Viešpatie, suteik man tyrumo ir susilaikymo, bet ne tuoju pat.“⁷⁶ (Taip, tai tas pats Augustinas, kuris „kreivai“ žiūrėjo į humorą. Laimė, garsiausias jo pajuokavimas parodo, kad taip elgėsi ne visada.)

Be to, kad turėjo humoro jausmą, šventieji dažnai laikėsi senos tradicijos būti „kvaili dėl Kristaus“, kaip rašė šv. Paulius.⁷⁷ Paulių ir ankstyvuosius krikščionis galėjo palaikyti „kvailiais“ už tokį elgesį, kuris atrodytų „kvailas“ bet kuriam netikinčiam Jėzaus skelbta „kvailyste“: atleisti savo priešams, melstis už savo persekiotojus ir pan. Tai krikščioniškos žinios žavesio dalis – juokingas, ne šio pasaulio ir iš tikrųjų neprotin gas požiūris į gyvenimą.

⁷⁶ Plg. *Išpažinimai*, p. 173 (vert. past.).

⁷⁷ 1 Kor 4, 10.

Gilus tikėjimas laikytas kvailu ir naujesniais laikais. XIX amžiaus belgų kunigas Damienas de Veusteras savanoriškai išvyko į Molokų salą Havajuose dirbti su kenčiančiais nuo „raupsų“ (dabar tai vadinama Hanseno liga). Damienas gerai žinojo, kad gali užsikrėsti, – taip ir atsitiko po šešiolikos metų gyvenimo Molokų saloje. Sergančiųjų globa galų gale atvedė jį iki mirties. Be abejo, nesavanaudiška jo tarnystė daugeliui būtų atrodžiusi neprotinga. Už savo neprotingumą 2009 metais Katalikų Bažnyčios buvo kanonizuotas ir dabar yra žinomas kaip šv. Damijonas Molokietis.

Kitas pavyzdys galėtų būti Katalikų darbininkų judėjimo įkūrėja Dorothy Day, kuri mirė 1980 metais. Per visą gyvenimą Dorothy, kaip ją vadino sekėjai, kartu su prancūzu Peteriu Maurinu įsteigė dešimtis „svetingumo namų“ vargingųjų miesto rajonų vargšams, protestavo prieš karą ir gyveno paprastą gyvenimą bendruomenėje su benamiais. Jos pastangos dėl vargšų ir taikos daugeliui „vyraujančios krypties“ katalikų atrodė geriausiu atveju naivios. Vienu metu galingas Niujorko arkivyskupas, kardinolas Francisas Spellmanas, nesėkmingai mėgino pasiekti, kad Dorothy išmestų žodį „katalikų“ iš savo leidžiamo laikraščio *Katalikų darbininkas* (*The Catholic Worker*) pavadinimo. Ji irgi buvo „kvaila dėl Kristaus“.

Jėzus savo laikais buvo laikomas pamišusiu – ne tik jo žinia, tačiau ir pats žmogus. Įsivaizduokite, kaip skurdžiai apsirengęs keliaujantis pamokslininkas iš mažyčio Galilėjos miestelio turėjo atrodyti tiems, kurie sutiko jį pirmą kartą. Esame įpratę galvoti apie Mesiją, išaukštintą Dievo Sūnų, Prisikėlusį Kristų šlovėje, tad dažnai pamirštame, kokią įspūdį sudarydavo tas jaunas dailidė. Tačiau tai mums primena Evangelijos. Evangelijoje pagal Morkų paties Jėzaus šeima nususuka nuo jo ankstyvojo pamokslavimo ir stebuklų darymo laikotarpiu:

„Saviškiai, apie tai išgirdę, ėjo sulaikyti jo sakydami, kad jis kaip galvos netekęs.“⁷⁸ Ir jis, ir jo žinia tuo metu daugeliui atrodė juokingi.

Dar juokingiau yra tai, kad Jėzus buvo teisus. Tai kvailio kaip reginčiojo, kaip vienintelio žinančio tiesą tradicijos pradžia krikščioniškoje teologijoje. Čia susikerta komiškas ir tiesa.

Ši „kvailio dėl Kristaus“, arba „švento kvailio“, samprata ryškia linija eina per daugelio garsių šventųjų gyvenimus, iš jų geriausias pavyzdys – šv. Pranciškus Asyžietis. Per savo gyvenimą XIII amžiuje Pranciškus užsiėmė tuo, kas šiandien būtų laikoma beprotybe. (Savo laikais Pranciškus buvo vadinamas *pazzo* – italų kalbos žodis, reiškiantis „pamišėlį“).

Pavyzdžiui, tuoj pat po atsivertimo, genamas jaunatviško siekio atsisakyti pasaulietinių gėrybių ir nutraukti visus ryšius su turtingu tėvu, Pranciškus nusirengė nuogas Asyžiaus miesto aikštėje. Kai jo broliai pranciškonai pasistatė sau namus, kuriuos Pranciškus laikė nederančiais prie paprasto jų gyvenimo būdo, būsimas šventasis užlipo ant stogo viršaus ir ėmė jį ardyti. Nenuostabu, kad tie, kurie matė, baisėjosi tokiu jo elgesiu. Kai jis pamokslavo nuogas, Asyžiaus miestelėnai pirma iš jo juokėsi, paskui buvo palenkti jo žodžių. Sakoma, kad Pranciškus, mylėdamas visą kūrinių, net žemiausius padarus, pamokslavo gyvūnams (ir vienu metu subarė pulką kregždžių už tai, kad per garsiai čirškė per šv. Mišias.)

Šios dvi paskutinės istorijos yra iš *Šventojo Pranciškaus žiedelių* – pasakojimų rinkinio apie šventąjį. Vieni jų paremti tikrove, kiti legendiniai, o kai kurie aiškiai pramanyti, bet, nepaisant to, perteikia pranašiską humorą.

⁷⁸ Mk 3, 21.

Visi paukščiai pražiojo snapus

Štai pasakojimas iš *Šventojo Pranciškaus žiedelių* apie tai, kaip šventas kvailys Pranciškus Asyžietis pamokslavo paukščiams.

Šv. Pranciškaus pamokslo esmė buvo tokia: „Mano mažieji broleliai paukšteliai, jūs esate daug skolingi Dievui, savo Kūrėjui, ir turite visur ir visada Jį šlovinti, nes Jis suteikė jums laisvę skraidyti, kur norite, ir davė jums dvigubus ir net trigubus apdarus, spalvingus ir gražius, ir jūsų lesalas gatavas be jokio triūso, ir giesmių jus išmokė pats Kūrėjas, ir Jo palaiminti dauginatės, – Jis priglaudė visas jūsų rūšis Nojaus arkoje, kad jūsų giminė neišnyktų nuo žemės paviršiaus. Taipgi turite būti dėkingi už oro erdvę, kurią Jis jums skyrė. Ir dar daugiau – juk jūs nei sėjate, nei pjaunate, o Dievas jus maitina, duoda upes ir šaltinius jums atsigerti, kalnagūbrius ir kalvas, akmenis ir uolynus jums prisiglausti, aukštus medžius lizdams sukti. Be to, nemokate nei verpti, nei siūti, Dievas aprengia jus ir jūsų jaunikius. Taigi Kūrėjas labai jus myli, jei suteikia jums tiek daug visokių gėrybių. Tad, mano mažieji broliai paukščiai, saugokitės būti nedėkingi ir visuomet šlovinkite Dievą.“

Sulig tais žodžiais visi paukščiai pražiojo snapus, ištiesė kaklus, išskleidė sparnus ir pagarbiai nulenkė galvas iki pat žemės, savo laikysena ir veiksmu parodydami, kad šv. Pranciškaus žodžiai buvo jiems

labai malonūs. Tai pamatęs, šv. Pranciškus taipgi labai pradžiugo dvasia ir stebėjosi tokia jų gausybe ir tokia grožybe bei įvairove, jų atidumu, nuoširdumu ir meile. Tad jis širdingai garbino nuostabųjį Kūrėją juose.⁷⁹

Kita fantastiška istorija *Šventojo Pranciškaus žiedeliuose* pasakoja apie vieną iš šv. Pranciškaus brolių pranciškonų – šv. Antaną Paduvietį, kuris pamokslauja Riminio gyventojams. Tačiau jie, „būdami užsispyrę ir sudiržusių širdžių“⁸⁰, atsisako jo klausyti. Tad Antanas nusprendžia skelbti savo žinią kitur: jis šaukia klausytis pamokslo žuvis. „Jūros ir upės žuvis, paklauskite Dievo žodžio“, – sako Antanas. Žuvis, pasakojama mums, pasirodo gana dėmesingos:

Vos tai ištarus, tučtuojau prie kranto suplaukė toks gausus žuvų – didelių ir smulkių – būrys, kokio nei upėje, nei jūroje niekas neregėjo. Visos žuvis, iškišusios galvas virš vandens, įsistebeilijo į šv. Antano veidą. <...> prie kranto – mažiausios, kiek toliau – didėlesnės, o už jų, giliau – didžiausios, – ramios, nuolankios ir tvarkingos.⁸¹

Žuvis rodo pritarimą Antano žodžiams linkčiodamos savo galvas. Nenuostabu, kad nustebę miestiečiai pradeda klausyti Antano. Šis pasakojimas neabejotinai yra legendinis, kaip ir daugelis istorijų apie šv. Pranciškų. Tačiau jis puikiai perteikia mielą ir švelnų šv. Pranciškaus ir jo sekėjų humorą.

⁷⁹ *Šventojo Pranciškaus žiedeliai*, iš anglų kalbos vertė Rūta Alminienė, Nida Norkūnienė, Vilnius: Tyto alba, 2009, p. 67 (vert. past.).

⁸⁰ Ten pat, p. 134.

⁸¹ Ten pat, p. 134–135.

Vienas maloniausių pasakojimų pranciškonų analuose susijęs su mielu broliu Juniperiu, kurio nepaprastas dosnumas nuolat pykdė jo brolius pranciškonus. Juniperiui, vienam iš ankstyvųjų Pranciškaus bičiulių, buvo vieni niekai viską atiduoti vargšams, tad jo broliai buvo priversti uždrausti jam atiduoti savo tuniką bet kuriam sutiktam elgetai. Kartą, sutikęs vargšą, Juniperis gudriai tarė, kad, nors jam esą uždrausta atiduoti šiam savo apsiaustą, nebuvo sakyta, kad žmogus negalīs jį iš jo *paimti*.

Kitu atveju šis atviraširdis pranciškonas rūpinosi ligoniu, kuris pasisakė geidžias ypatingo skanėsto: kiaulės kojos. Atsakdamas į žmogaus poreikį, Juniperis nuėjo į netoliese esantį lauką, pastebėjo kiaulę, nupjovė nelaimingam gyvuliui koją, išvirė ir patiekė tam vyrui. Kiaulės savininkas, kaip galima numanyti, įtūžęs, išplūdo Juniperio vyresnįjį ir išvadino pranciškonus vagimis.

Nuoširdžiai nustebeęs, kad jo artimo meilės aktas ką nors nuliūdinto, Juniperis tuoju pat grįžo pas tą vyrą ir paaiškino jam savo veiksmų priežastis. Pasipiktinęs ūkininkas pavadino jį, pasak vieno vertimo, „fantastišku kvailiu“. Juniperis tiesiog pakartotojo istoriją su didesniu užsidegimu, visą laiką stebėdamasis, kaip kas nors gali nesuprasti jo ketinimų. Paveiktas Juniperio nuoširdumo ir artimo meilės, žmogus pakeitė savo nuomonę. Galų gale jis atidavė pranciškonams likusią kiaulę. Išgirdęs šio „švento kvailio“ istoriją, šv. Pranciškus savo draugams sušuko: „O, kad turėčiau visą mišką Juniperių!“⁸²

KAI KURIE ŠVENTIEJI garsėjo *būtent* puikiu savo humoro jausmu. Pavyzdžiui, šv. Pilypas Neris, XVI amžiaus italų kunigas,

⁸² Angl. *juniper* – kadagys (vert. past.).

buvo vadinamas „šventuoju humoristu“. Virš savo durų jis pakabino nedidelę iškabą su užrašu: „Krikščioniško džiaugsmo namai“. Kartą, *en route*⁸³ į jo garbei skirtą ceremoniją, pasišaipydamas iš savęs, nusiskuto pusę barzdos. „Krikščioniškas džiaugsmas yra Dievo dovana, plaukianti iš švarios sąžinės“, – sakė jis. Vienoje biografijoje teigiama, kad dažniausiai Neris savo humoru siekė nusižeminti: jis darydavo tai, ką galima pavadinti vieša kvailyste, pavyzdžiui, užsidėdavo ant galvos pagalvėlę kaip turbaną arba vasaros viduryje eidavo apsilvilkęs lapės kailio kailinius.⁸⁴ Štai kaip Robertas Ellsbergas apibūdina linksmąjį Pilypą Nerį savo knygoje *Visi šventieji (All Saints)*:

Neris buvo plačiai gerbiamas kaip šventasis. Kaip ir visi šventieji, jis niekino tokį pripažinimą, tačiau tvarkėsi su juo savaip. Jis mėgo komiškai apsirengti, atrodyti groteskiškai, vaikščioti nusiskutęs tik vieną veido pusę arba išgalvoti šiurkštųjų išdaigų. Tokiu būdu jis sąmoningai neleido žmonėms užkelti jo ant pjedestalo. Kartu tai atspindėjo nuoširdų jo žaismingumą ir dvasiniame gyvenime atrastą džiaugsmą.⁸⁵

Kartą jaunas kunigas jo paklausė, kokią maldą labiausiai tiktų kalbėti porai po jungtvių šv. Mišių. Pilypas Neris minutėlę pagalvojęs atsakė: „Maldą už taiką.“

Šv. Pranciškus Salezas, XVII amžiaus Ženevos vyskupas ir garsus dvasios mokytojas, palaikė protingą, linksmą ir švelnų dvasingumą. „Kai susiduri su sunkumais ir prieštaravimais, nesistenk jų sulaužyti, bet palenk juos švelnumu ir laiku“, – rašė jis. Žmoniškas jo požiūris į dvasinius reikalus sudarė kon-

⁸³ Pranc. – pakeliui (vert. past.).

⁸⁴ Paul Tūrks, *Pilypas Neris. Džiaugsmo ugnis*, Vilnius: Katalikų pasaulio leidiniai, 2000 (vert. past.).

⁸⁵ Robert Ellsberg, *All Saints*, New York: Crossroad, 1997.

trastą kai kurioms griežtoms to meto praktikoms. Taip pat ir jo troškimas padėti pasauliečiams gyventi gilias dvasingumo gyvenimą, – tuo metu „tikras“ dvasingumas buvo laikomas dvasininkų sritimi. Klasikinis jo tekstas *Ivadas į maldingą gyvenimą* (*Introduction to the Devout Life*)⁸⁶ buvo parašytas būtent siekiant padėti pasauliečiams jų kelyje pas Dievą.

Šv. Pranciškus Salezas mokėjo veiksmingai pajuokauti. Pavyzdžiui, jis buvo geras šv. Joanos Pranciškos de Šantal (Jane Frances de Chantal), prancūzų didikės, draugas, ir 1610 metais jie drauge įsteigė religinį ordiną moterims – Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo seserų (vizitiečių) vienuoliją. Po to, kai Joana nusprendė laikytis griežto vienuoliško gyvenimo ir tapusi našle nebetekėti, ji vis tiek ir toliau dėvėjo sukneles gilia iškirpte, paryškinančias jos dekoltė. Pirmojo jų susitikimo vakarą Pranciškus Salezas, metęs žvilgsnį į jos suknelę, pašmaikštavo: „Ponia, tie, kurie neketina priimti svečių, turėtų nukabinti iškabą!“⁸⁷

Kalbant plačiau, šventieji taip pat žinojo, kad džiaugsmingas būdas yra veiksmingas įrankis jų darbe. Neseniai lankiausi šv. Katerinos Dreksel šventovėje Bensalemo mieste už Filadelfijos. Maniau žinąs viską, ką tik galima žinoti apie šią žymią moterį, tačiau nustebau, suvenyrų parduotuvėje užtikęs šaldytuvo magnetuką su besišypsančiu jos veidu ir citata: „Privalome patraukti juos džiaugsmu.“ Vėliau aptikau visą citatą. Ji tai pasakė, rašydama savo ordino seserims, kurios mokė vaikus: „Privalome patraukti juos džiaugsmu, kad vestume prie jo šaltinio – Kristaus Širdies.“

⁸⁶ Šv. Pranciškus Salezas, *Išganymo kelias: Filotėja*, Kaunas: Marijonų talkininkų centro leidykla, 2002 (vert. past.).

⁸⁷ Michaelas O’Neillas McGrathas, brolis salezietis, pateikė kitą variantą, kurį išgirdo būdamas novicijas: „Ponia, jeigu neieškote kito vyro, nuleiskite vėliavas!“